

ศักยภาพการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

Tourism Potential and Sustainable Integrated Tourism Development in Lopburi Province, Thailand

วีรพล น้อยคล้าย¹ และพยอม ธรรมบุตร²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย 2) เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบรายการศึกษาชุมชน แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 32 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรีมีดังนี้ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา น้ำตกวังก้านเหลือง เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่ ได้แก่ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระปรางค์สามยอด ศาลพระกาฬ กลุ่มชาติพันธุ์ ทรัพยากรมหรรรم ได้แก่ งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช งานเลี้ยงโต๊ะจีนลิง เทศกาลกระท้อนหวานและของดีเมืองลพบุรี ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ แต่งกายชุดไทยเที่ยวพระนารายณ์ราชนิเวศน์ เทียวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ไหว้พระ และทรัพยากรบริการ ได้แก่ ธุรกิจที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของจังหวัดลพบุรี จุดแข็ง คือ มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม มีระบบการขนส่งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในประเทศและอาเซียน มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่น เป็นเมืองแห่งอารยธรรม ศิลปกรรม 4 สมัย มีชาติพันธุ์ที่หลากหลาย จุดอ่อน คือ ขาดแผนยุทธศาสตร์คณะกรรมการและการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โอกาส คือ จังหวัดลพบุรีสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลอดภัย รวมทั้งการท่องเที่ยววิถีพุทธที่น่าสนใจในระดับสากล อุปสรรค คือ การแข่งขันทางการท่องเที่ยวสูง ภาวะทางเศรษฐกิจโลกถดถอย ขาดการสร้างเครือข่ายดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์จังหวัด 2) ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ซึ่งเป็นผลจากการสังเคราะห์ TOWS Matrix ประกอบด้วยกลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงพลิกฟื้น กลยุทธ์รักษาเสถียรภาพ และกลยุทธ์การเตรียมพร้อม

คำสำคัญ : ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดลพบุรี

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา E-mail : weerapol@aru.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

This research study was purposed 1) to study the potential of tourism in Lopburi Province 2) to create guidelines of Sustainable Integrated Tourism Development in Lopburi Province. This used the qualitative research method. The instruments of research were the community study form, tourism resources inspection form, In-depth interview and focus group discussion from 32 Key Performances, including government sector, private sector, public sector, and Thai tourists.

The results indicated the potentials of tourism in Lopburi province that consisted of 1) Outstanding natural tourism resources such as Sap Langka Wildlife sanctuary, Wang kan Lueang waterfall, and Pa Sak Jolasid Dam, 2) Cultural resources such as King Narai's palace, Phra Prang Sam Yot, Phra Kan Shrine, and ethnic groups, 3) Event resources such as King Narai the Great's Reign Fair, Monkey Banquet, Santol Fruit, and Lopburi Product Festival, 4) Activity resources such as Thai dressing for visiting King Narai's palace, travelling Pa Sak Jolasid Dam, and respect the Buddha, and 4) Service resources such as hotel and accommodation business, restaurants, and souvenir shop. For SWOT analysis of Lopburi Province found that Strengths were suitable location, transportation system linked to tourist attractions in the country and Asian, outstanding natural resources, city of civilization, 4 periods of fine arts, and many ethnicities. Weakness were lack of strategic plan for the board, and the integration of collaboration from all sectors for sustainable tourism development. Opportunity were Lopburi Province being able to be developed as a natural tourist attraction, historical, cultural, and non-toxic agricultural tourism including interesting Buddhist travel at an international. Lastly, Threat were high competition in tourism, poor global economic conditions, and lack of digital network creation in provincial public relations. In addition, the researchers would like to present the guidelines for sustainable integrated tourism development in Lopburi Province which were the result of TOWS Matrix synthesis. Those comprised of proactive strategy, turnaround strategy, stabilization strategy and preparation strategies.

Keyword: Sustainable Tourism Development, Sustainable Integrated Tourism, Lopburi Province

วันที่รับบทความ : 12 กันยายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ : 7 ธันวาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 15 ธันวาคม 2563

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศที่ทุกประเทศในโลกต่างใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและสร้างงานให้แก่ชุมชน องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO, 2015) ได้คาดการณ์ถึงปี พ.ศ.2573 ว่าภูมิภาคที่จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุดคือภูมิภาคยุโรป รองลงมาคือเอเชีย ตะวันออกและแปซิฟิก อเมริกา ตะวันออกกลาง และแอฟริกา การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้น ย่อมส่งผลดีต่อประเทศในด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ หนึ่งประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งในทวีปเอเชียที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวซึ่งนํารายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก

ประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวซึ่งนํารายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี โดย พ.ศ. 2562 มีนักท่องเที่ยว 39,797,406 คน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเงิน 1,933,368.23 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เปราะบาง หากขาดการพัฒนาที่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

นักพัฒนาการท่องเที่ยวจากองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association: PATA) ได้มีการคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยใช้หลักแนวคิดการพัฒนา

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งหมายรวมถึงการพัฒนาที่มุ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันชุมชนก็มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทางความคิดจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในทุกมิติ ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบันและในอนาคตอย่างเท่าเทียม

จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดในภาคกลางที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของประเทศไทย มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีจึงเป็น "เมืองเศรษฐกิจ เมืองท่องเที่ยว ศูนย์การศึกษาของภาคกลางตอนบน และยังเป็นเมืองทหารอีกด้วย" อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง อาทิ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระปรางค์สามยอด และทุ่งทานตะวันที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ นับเป็นจังหวัดที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก (สำนักงานจังหวัดลพบุรี, 2560)

จังหวัดลพบุรีได้มีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดระยะ 4 ปี (พ.ศ.2560-2564) โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของจังหวัดว่า “แหล่งผลิตอาหารปลอดภัย ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สู่มืองแห่งความสุข” แต่ด้วยสถานะของจังหวัดเป็นเพียงเมืองรองทางการท่องเที่ยว อีกทั้งจังหวัดลพบุรีไม่ได้ถูกจัดเข้ากลุ่มเขตพัฒนาการท่องเที่ยว 8 กลุ่มตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2558 และ 12 พฤษภาคม พ.ศ.2559 โดยจังหวัดในภาคกลางที่ได้รับการจัดเข้ากลุ่มเขตพัฒนาการท่องเที่ยว มีเพียงจังหวัดที่อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ได้แก่ จังหวัดนครศรีอยุธยา จังหวัด

นนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี (คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง พ.ศ.2560 - 2564, 2560) ทำให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดยังไม่ชัดเจน ดังนั้นแนวทางที่จะพัฒนาจังหวัดลพบุรีให้เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียง และเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวได้นั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยเกิดที่ เกิดจากการ บูรณาการทางความคิดของทุกภาคส่วน ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ก่อให้เกิดความยั่งยืนในมิติของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้จังหวัดลพบุรี เป็นจุดหมายปลายทางที่โดดเด่นในระดับนานาชาติ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

1.2.2 เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการศึกษา และเก็บข้อมูลในพื้นที่จังหวัดลพบุรี 11 อำเภอ

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยว ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยแบ่งประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ภาครัฐ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี 2) ภาคเอกชน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้แทนจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี 3) ภาคประชาชน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 8 คน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี และ 4) นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 8 คน ได้แก่ ตัวแทนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี ขอบเขตระยะเวลาการทำวิจัย คือ มกราคม ถึง มิถุนายน พ.ศ.2562

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่จังหวัดลพบุรีเพื่อทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว และตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี โดยใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบรายการตรวจสอบเพื่อศึกษาชุมชน (Community Study) แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources Audit) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

2.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประชุมกลุ่มย่อย และวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้แทนจากภาครัฐ

ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี จำนวนกลุ่มละ 8 คน รวมทั้งสิ้น 32 คน

2.3 ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ และการประชุมกลุ่มย่อยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนด้วยเทคนิค SWOT Analysis และสังเคราะห์ TOWS เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

2.4 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลของข้อมูลการท่องเที่ยว

2.5 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดสรุปเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

3. สรุปผลการวิจัย

จังหวัดลพบุรีตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือระยะทาง 153 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,199.72 ตารางกิโลเมตร จังหวัดลพบุรีเป็นเมืองแห่งความหลากหลายและต่อเนื่องทางวัฒนธรรมนานกว่า 3,000 ปี เป็นเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่และมีความสำคัญมากเมืองหนึ่งของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ไล่เรียงลงมา คือ สมัยทวารวดี สมัยอยุธยา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ด้วยตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมประกอบกับประสิทธิภาพของกษัตริย์ทุกพระองค์ในทุกสมัย ทำให้เมืองลพบุรีมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม การศาสนา และการทหารมาโดยตลอด

จังหวัดลพบุรีตั้งอยู่กึ่งกลางของประเทศ ทิศเหนือติดกับจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดเพชรบูรณ์ ทิศใต้ติดกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดสระบุรี ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสระบุรี ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันนี้สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์ และรถไฟ รวมทั้งมีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครไม่ไกลมากนัก ปัจจุบันลพบุรีได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองเศรษฐกิจ เมืองการท่องเที่ยว ศูนย์กลางการศึกษาของภาคกลางตอนบน และยังเป็นเมืองทหารอีกด้วย ซึ่งจากข้อมูลที่ได้กล่าวมา จังหวัดลพบุรีสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้จากผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

3.1 ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

3.1.1 ผลการตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจ ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา น้ำตกแก้วก้นเหลือง เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทุ่งดอกทานตะวัน อ่างซับเหล็ก ป่าจำปีสิรินธร บ่อน้ำเดือด แม่น้ำลพบุรี เขาจันทแล แม่น้ำบางขาม และน้ำตกสวนมะตือ

2) ทรัพยากรวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระปรางค์สามยอด ศาลพระกาฬ กลุ่มชาติพันธุ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ บ้านหลวงรับราชทูต (บ้านหลวงวิชาเยนทร์) วัดโล้ว วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ปรางค์แขก วัดเชิงท่า วัดตองปุ วัดเขาสมคอน วัดเขาวงพระจันทร์ วัดป่าธรรมโสภณ และหมู่บ้านผ้ามัดหมี่

3) ทรัพยากรมรดกที่ที่น่าสนใจ ได้แก่ งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช งานเลี้ยงโต๊ะจีนลิง เทศกาลกระท้อนหวานและของดีเมืองลพบุรี เทศกาลทุ่งดอกทานตะวันบานลพบุรี งานประเพณีลอยกระทงย้อน

ยุค จอมพล ป.พิบูลสงคราม ประเพณีชักพระศรีอารีย์ ฌ วัดไถ่ ประเพณีกำฟ้า (ไทยพวน) งานฤดูหนาวลพบุรี งานนมัสการรอยพระพุทธรูปบาทเขาวงพระจันทร์ งานประเพณีใส่กระเจาด และประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งชาวไทยเชื้อสายมอญ

4) ทรัพยากรกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ แต่งกายชุดไทยเที่ยวพระนารายณ์ราชินี เวทีวเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ไหว้พระ ชมทุ่งดอกทานตะวัน ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ท่องเที่ยวในพื้นที่เขตทหาร ท่องเที่ยวชุมชนเรียนรู้วิถีชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ท่องเที่ยวหมู่บ้านดินสอพอง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ เที่ยวสวนสัตว์ เที่ยวแหล่งเรียนรู้บ้านดินมดแดง และบ้านจักรยานท่องเที่ยวเมืองละโว้

5) ทรัพยากรบริการที่น่าสนใจ ได้แก่ โรงแรมและธุรกิจที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านสินค้าชุมชน ห้างสรรพสินค้า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โรงพยาบาล ATM และปั้มน้ำมัน

3.1.2 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths) ปัจจัยภายในที่เป็นข้อได้เปรียบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ได้แก่ (1) มีที่ตั้งอยู่กลางอาเซียน มีระบบการขนส่งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยและอาเซียน (2) มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น ป่า พืชพันธุ์ และสัตว์ป่า (3) มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น เป็นเมืองแห่งอารยธรรม ศิลปกรรม 4 สมัยอันโดดเด่น เช่น ขอม อชยุธา และมีชาติพันธุ์ที่หลากหลาย (4) มีพื้นที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร มีการทำการเกษตรปลอดภัย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของภูมิภาค (5) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ธรรมชาติ การเกษตร การทหาร และพลังงานทดแทน เป็นจังหวัดแห่งการ

เรียนรู้ที่สำคัญของประเทศ (6) มีโครงการพระราชดำริ เช่น เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำของภูมิภาค (7) ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2) จุดอ่อน (Weaknesses) ปัจจัยภายในที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ได้แก่ (1) ขาดแผนยุทธศาสตร์และคณะกรรมการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว (3) ขาดแผนการตลาดออนไลน์ของธุรกิจการท่องเที่ยว (4) ขาดความเป็นระเบียบในการจัดระเบียบผังเมือง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และการควบคุมประชากรลิง (5) บุคลากรทางการท่องเที่ยวขาดทักษะและความชำนาญ (6) ชุมชนบางพื้นที่ไม่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (7) กิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดยังไม่หลากหลายและดึงดูดนักท่องเที่ยว (8) ขาดการสนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนา และสร้างมาตรฐานการบริการและผลิตภัณฑ์ในธุรกิจภาคการท่องเที่ยว (9) เป็นพื้นที่ทหารซึ่งยากต่อการพัฒนา

3) โอกาส (Opportunities) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ได้แก่ (1) กระแสโลกด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ด้านประวัติศาสตร์ (2) กระแสโลกด้านการท่องเที่ยวธรรมชาติ วิถีชีวิต วิถีพุทธ (3) กระแสโลกด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและอาหาร (4) นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง จังหวัดลพบุรีมีโอกาสในการแสดงศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวระดับสากล (5) รถไฟรางคู่รถไฟความเร็วสูง เพิ่มโอกาสในการเป็นศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์โลกและอาเซียน โดยมีไทยเป็นศูนย์กลาง (6) มีโอกาสสร้างแบรนด์ลพบุรีเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับนานาชาติ (7) มีโอกาสเพิ่มตลาดกลุ่มเป้าหมายหลัก

จีน อินเดีย อาเซียน (8) มีโอกาสทำการตลาดดิจิทัลบน อินเทอร์เน็ต

4) อุปสรรค (Threats) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลเสียต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ได้แก่ (1) การแข่งขันทางการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ (2) สงครามทางการค้าระหว่างประเทศมหาอำนาจ ทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจโลกและของประเทศไทยอยู่ในช่วงชะลอตัว (3) ภาครัฐไม่สนับสนุนในการสร้างเครือข่ายดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์จังหวัด (4) กฎระเบียบ กฎหมายและระเบียบของภาครัฐไม่เอื้อต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (5) มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยทางธรรมชาติ อุทกภัยและภัยแล้ง (6) ประชาคมโลกมีปัญหาการเมือง การก่อการร้าย และโรคระบาด

3.2 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างแนวทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ได้จัดทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนา โดยการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายในทั้งหมด 4 คู่ ได้แก่ จุดแข็งกับโอกาส (Strength + Opportunity: SO) จุดอ่อนกับโอกาส (Weakness + Opportunity: WO) จุดแข็งกับอุปสรรค (Strength + Threat: ST) และจุดอ่อนกับอุปสรรค (Weakness + Threat: WT) ทำให้เกิดแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนา ดังนี้

3.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ใช้จุดแข็งเพื่อหาประโยชน์จากโอกาสที่มี ได้แก่ 1) ส่งเสริมการท่องเที่ยวย้อนรอยประวัติศาสตร์แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยววัด ชมศิลปกรรม 4 สมัย ใหัวพระ ผิกสมาธิเพื่อพัฒนาจิต 3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวธรรมชาติ ป่าซับลังกาผืนป่าที่ใหญ่ที่สุดของภาคกลางตอนบน 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวสัมผัสความหลากหลายของชาติพันธุ์ 5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง

เกษตรและอาหารปลอดภัย 6) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ลพบุรีเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับนานาชาติ 7) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐาน 8) สร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวภายใน และภายนอกจังหวัดบนอินเทอร์เน็ต เพื่อการตลาดออนไลน์

3.2.2 กลยุทธ์เชิงพลิกผัน (WO) ใช้ประโยชน์จากโอกาสเพื่อลดจุดอ่อน ได้แก่ 1) สร้างแผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 2) สร้างแผนการตลาดดิจิทัล 3) ตั้งกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด (Destination Management Organization: DMO) 4) สร้างแผนอนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการพื้นที่ในเขตการท่องเที่ยว 5) สร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและของที่ระลึก สร้างแบรนด์สินค้าของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักและมีมาตรฐานระดับสากล

3.2.3 กลยุทธ์รักษาเสถียรภาพ (ST) ใช้จุดแข็งเพื่อเลี่ยงอุปสรรค ได้แก่ 1) เสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภูมิภาค ประเทศ และระดับโลก 2) เชื่อมโยงการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตกับจังหวัดใกล้เคียง ระดับภูมิภาค และระดับโลก 3) วางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรกรรมและแผนการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติ 4) สร้างเครือข่ายภาคประชาชนและเอกชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนาอนุรักษ์เมืองลพบุรี 5) ปรับคู่แข่งให้เป็นหุ้นส่วนพัฒนาการท่องเที่ยวไร้พรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

3.2.4 กลยุทธ์การเตรียมพร้อม (WT) ลดจุดอ่อนและเลี่ยงอุปสรรค ได้แก่ 1) สร้างกระบวนการทำงานแบบบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนภายในจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว 2) วางแผนยุทธศาสตร์การตลาดดิจิทัลของธุรกิจการท่องเที่ยว สร้าง Platform ทางการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์ และขายสินค้าและบริการ 3) อบรมแผนรองรับภัยพิบัติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ 4) เสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้

หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ระดับชุมชน

4. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาชุมชนด้วยเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ คือ รายการที่ตรวจสอบเพื่อศึกษาชุมชน เพื่อเป็นการปูพื้นฐาน ด้านบริบทพื้นที่ศึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวข้องกับสังคมพื้นที่วิจัย ลักษณะของชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านของทรัพยากร การวิเคราะห์ชุมชน ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจบริบทด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ตลอดจนความซับซ้อนขององค์ประกอบในชุมชน ตามความคิดของ ธีระภัทรา เอกผายสวัสดิ์ (2554, หน้า 4-7) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาชุมชนด้วยองค์ความรู้ในมิติต่าง ๆ ช่วยให้สามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์มิติต่าง ๆ ให้เป็นองค์รวมเพราะการศึกษาชุมชนเป็นการบูรณาการสหวิทยาการเพื่อจะได้นำผลการศึกษาชุมชนไปวางแผนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ตามความต้องการของชุมชนที่แท้จริง ในการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ และการประชุมกลุ่มย่อยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 32 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว จนได้มาซึ่งศักยภาพทางการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

ผลของการวิจัยครั้งนี้ตรงตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำไปสู่การอภิปรายผล 5 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพด้านธรรมชาติที่โดดเด่นของจังหวัดลพบุรี ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา น้ำตกวังก้านเหลือง เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทุ่งดอกทานตะวัน เป็นต้น

ซึ่งเหมาะแก่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ท่องเที่ยววิถีเกษตร รวมทั้งการท่องเที่ยวตามรอยโครงการพระราชดำริ โดยเฉพาะเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา เป็นผืนป่าที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดของภาคกลางตอนบน นับวันพื้นที่ป่าลดน้อยลงอันเนื่องมาจากปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การเก็บของป่าและการล่าสัตว์ ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยได้รับความนิยมมากขึ้น ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมเชิงนิเวศและผจญภัยที่มีมาตรฐาน เป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านธรรมชาติ คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวธรรมชาติ ป่าซับลังกาผืนป่าที่ใหญ่ที่สุดของภาคกลางตอนบน การพัฒนาการกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐาน การวางแผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน การจัดตั้งกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด (DMO) การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนและเอกชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนา อนุรักษ์เมืองลพบุรี และการวางแผนอนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการพื้นที่ในเขตการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

2. ศักยภาพด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดลพบุรี ได้แก่ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระปรางค์สามยอด ศาลพระกาฬ กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งเหมาะแก่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวย้อนรอยประวัติศาสตร์ชมศิลปกรรม 4 สมัยตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี สมัยอยุธยา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ชมความรุ่งเรืองของลพบุรีในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และการท่องเที่ยวสัมผัสความหลากหลายของชาติพันธุ์ แต่เมื่อมองถึงอุปสรรคในการพัฒนาต่อการท่องเที่ยว คือ การมีคู่แข่งทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีจุดขายคือ ความเป็นเมืองมรดกโลก รวมทั้งการแข่งขันทางการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านวัฒนธรรม คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวย้อนรอยประวัติศาสตร์แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่งเสริมการท่องเที่ยววัด ชมศิลปกรรม 4 สมัย ไหว้พระ ฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิต การสร้างเครือข่ายพันธมิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภูมิภาค ประเทศ และระดับโลก การเชื่อมโยง การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตกับจังหวัดใกล้เคียง ระดับภูมิภาค และระดับโลก การปรับคู่แข่งให้เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวไร้พรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาภูมิภาคจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 (พ.ศ.2561-2564) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ที่ว่าด้วยเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวจากฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญคือ การพัฒนาและเชื่อมโยงกิจกรรมและบริการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดเชิงสร้างสรรค์ (สำนักงานจังหวัดลพบุรี, 2561)

3. ศักยภาพด้านมหรหรรรมที่โดดเด่นของจังหวัดลพบุรี ได้แก่ งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช งานเลี้ยงโต๊ะจีนลิง เทศกาลกระท้อนหวานและของดีเมืองลพบุรี เป็นต้น โดยมีมหรหรรรมที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดลพบุรี มีนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงจัดงานเป็นจำนวนมาก คือ งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่นักท่องเที่ยวร่วมงานส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านมหรหรรรม คือ การสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวภายในและภายนอกจังหวัดบนอินเทอร์เน็ต เพื่อการตลาดออนไลน์ การวางแผนยุทธศาสตร์การตลาดดิจิทัลของธุรกิจการท่องเที่ยว สร้าง Platform ทางการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์ และขายสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 - 2564) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

4. ศักยภาพด้านกิจกรรมที่โดดเด่นของจังหวัดลพบุรี ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรม กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับจังหวัดอื่น ๆ แต่ด้วยจุดแข็งของจังหวัดลพบุรีที่มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ธรรมชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ การเกษตร การทหาร และพลังงานทดแทน จังหวัดลพบุรีจึงมีโอกาสนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญของประเทศ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม และจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) ที่ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ มีโอกาสใน

การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม และจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางของวันหยุดของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังหมายถึงการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง ร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมและมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชนแต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านกิจกรรม คือ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและมีมาตรฐาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ลพบุรีเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับนานาชาติ ซึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี พ.ศ.2560 - 2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2562) ดังวิสัยทัศน์ของจังหวัดลพบุรีที่กล่าวว่ลพบุรี “แหล่งผลิตอาหารปลอดภัย ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สู่มืองแห่งความสุข” และสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (สำนักงานจังหวัดลพบุรี, 2562)

5. ศักยภาพด้านบริการที่โดดเด่นของจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าศักยภาพด้านบริการของจังหวัดลพบุรีควรได้รับการพัฒนา จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชน และตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวพบว่า ข้อมูลโรงแรมที่พัก รีสอร์ท ในจังหวัดลพบุรีปี พ.ศ.2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 98 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางถึงขนาดเล็กยังไม่มีมาตรฐานเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ร้านอาหารและร้านขายของที่ระลึกมีจำนวนน้อยขาดมาตรฐาน และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลพบุรีเป็นแหล่งผลิตดินสอพองแหล่งใหญ่ของประเทศ ถือเป็นโอกาสของจังหวัดลพบุรีในการวางแผนพัฒนาสินค้าของฝาก

ของที่ระลึกที่มีมาตรฐาน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ นำเสนอสรรพคุณและตำนานดินสอพองผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลพบุรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิสันต์ พิชญ์ดำรง (2553 หน้า 13- 14) ที่ได้กล่าวว่า ทุนวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรล้ำค่าของประเทศ สะท้อนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีเป็น แบบแผนและวิถีชีวิตอันดีงามมาถึงปัจจุบัน เมื่อนำมาประยุกต์สร้างสรรค์ร่วมกับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี เกิดเป็นสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของตลาด สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านบริการ คือ การสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและของที่ระลึก สร้างแบรนด์สินค้าของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักและมีมาตรฐานระดับสากล การวางแผนยุทธศาสตร์การตลาดดิจิทัลของธุรกิจการท่องเที่ยว สร้าง Platform ทางการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์ และขายสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี พ.ศ.2560 - 2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ.2562) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาสินค้า บริการ และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากเรื่องเล่า (สำนักงานจังหวัดลพบุรี, 2562)

5. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย ผลของการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการนำศักยภาพการท่องเที่ยวที่มีในแต่ละด้านมากำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนจังหวัดลพบุรีต่อไป

5.1 หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ สำนักงานจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลพบุรี และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นต้น ควรนำศักยภาพทางการท่องเที่ยวจากงานวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี โดยต้องอาศัยความร่วมมือ การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนเข้ามาระดมสมอง เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมและเกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ

5.2 หน่วยงานภาคเอกชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ หอการค้าจังหวัด สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจ อื่นๆ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน หน่วยงานภาคเอกชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุนการดำเนินการของภาครัฐ และควรมีการวางแผนการดำเนินงานของธุรกิจให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม

5.3 ประชาชน และชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัด ควรศึกษาผลการวิจัยชิ้นนี้ เพื่อที่จะได้รับทราบแนวทางการพัฒนาจังหวัด และให้ความร่วมมือกับทางจังหวัด ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ชุมชนการท่องเที่ยวควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการพัฒนาชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด และการให้เกิดความยั่งยืนในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

5.4 จังหวัดลพบุรีมีทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก โดยเฉพาะการทำการตลาดออนไลน์ กำหนดแผนการตลาดดิจิทัล สร้าง Platform ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเอง เพื่อประชาสัมพันธ์และขายสินค้าและบริการ กระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างงานสร้างอาชีพ และดึงดูดนักท่องเที่ยว

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2562). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (รายงานการวิจัย)**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2563). **จำนวนและรายได้ของนักท่องเที่ยว มกราคม ถึง ธันวาคม 2562**. ค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2563, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=527
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). **การศึกษาสถานการณ์และโอกาสการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนิเวศและผจญภัย (ECO & Adventure Tourism)** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง. (2560). **แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง พ.ศ.2560 - 2564**. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563, จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20170323135629.pdf
- ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2554). **ชุมชนศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิสวันต์ พิษณุดำรง. (2553). ทุนวัฒนธรรม: ชุมทรัพย์
ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์. **วารสารเศรษฐกิจและ
สังคม**, 47(4), 13-18.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)**.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานจังหวัดลพบุรี. (2562). **แผนพัฒนาจังหวัด
ลพบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564
(ฉบับทบทวน พ.ศ.2562)**. ค้นเมื่อ 19 มิถุนายน
2563, จาก
<http://www.lopburi.go.th/web/strategic/lopburi-development-plan.html>

สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน
2. **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2
(ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง) ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2561-2564**. ค้นเมื่อ 30
มิถุนายน 2563, จาก
<http://www.lopburi.go.th/web/strategic/lopburi-development-plan.html>

UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition. (2015).
Tourism Highlights, 2015. Retrieved June 9,
2020, from [http https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899](http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899)